

Neperiodinis darbininkų laikraštis

PRENUMERATA: Brazilijoje ir visoje Lietuvoje metams 12\$000, pasauliui metams 7\$000, 3 mėnesiams — 4\$000. Lietuvoje ir kitur — 2 Doleriai.

Atskiras numeris — 300 reišių

LIETUVIŲ AIDAS BRAZILIJOS JORNAL LITHUANO-EGHO

TABELLA DE PREÇOS:

1.a pagina . 350\$000	Uit. 1/2 pagina 125\$000
1/2 . . . 200\$000	cent. 1 col. . . 15\$00
cent. 1 col. . 35000	TEXTO:
Uit. pag. Int. 220\$000	cent. 1 col. . . 25000

Redakcijos ir Adm-cijos adresas ir būstinė
S. PAULO, Rua da Moo'ca, 424

4-ti METAI

Leid. Spaudos b-vė "AIDAS"

S. PAULO, 1933 m. Jauėiro — Sausio mėn. 28 d.

Redakto. us A. Dutkus

Nr. 4 [137]

SMULKIOS ŽINIOS

Fašistai Čekoslovakijoje.

Praga. Šios savaitės pradžioje Čekoslovakijoje vienas avantiūristas kariškis buvo suorganizavęs karišką fašistų šperversmą. Bet nepavyko. Avantiūristai tapo suareštuoti ir padėti kalėjimui.

S. Rusija smerkia T. S-ga.

Moskva. Sovietų Rusijos komunistų partijos susirinkime, kuriame kalbėjo Stalinas, Kalininas ir Molotovas. Kalbėtojai palietė ir išgyrė Sov. Rusijos vidaus ekonominę politiką ir smarkiai puolė Tautų Sąjungą, kuri nedaro jokių žygių taikai, palaikyti ypač šiuo momentu, kuomet jau Tolimose Rytuose liejama žmonių kraujas. Ji visai pasmerkė Tautų S-gos didžiausias valstybes, kurios jokių priemonių tau kuriai sustabdyti nesilima ir tuo būdu padeda labiau plėsti Mandžiurijos karo gaisrui.

P. Amerikos karas.

Rio de Janeiro. Šią savaitę smarkūs mūšiai ejo tarp Bolivijos ir Paragvajaus valstybių kariuomenių. Bolivijiečiai iš orlaivio bombarduoja atvirus miestus. Paragvajiečiai ir kitos valstybės protestuoja. Taip pat ruošiasi tikram karui Peru ir Kolumbija. Kariuomenės koncentruojamos. Kad sustabdyti prasidėjusį P. Amerikoje karą, Amerika žada neparduoti kariuomenės valstybėms ginklų.

Karo stovis Argentinoje.

Buenos Aires. Vidaus reikalų ministeris išleido dekretą, kuriuo visoj Argentinos respublikoj praešiamas karo stovis neribotam laikui.

Lietuviai Persijos sveikatos apsaugos vald. narys.

Persijos sveikatos apsaugos vald. boje tarnauja Lietuvos daktaras Mohammed Jusufi Kan Islam-Zadech (pavardė tikrai Lietuvos). Jis išrašinėja „Lietuvos Aida“ ir yra gerai informuotas apie Lietuvos gyvenimą.

Studentų demonstracijos Madride.

Madridas. Madrido universiteto studentai suruošė didesnes demonstracijas ir mitingą prieš Kubos atstovybę, kaip protestą prieš Kubos diktatūrą ir terorizavimą žmonių.

Išdeportuos sveitėmėlius komunistus.

Berlynas. Berlyne sveitėmėliai komunistai gavo iš valdžios pranešimus, kad greitai apeisų Vokietijos teritoriją. Jei kurie natsikraustys, bus valdžios išdeportuoti.

Leis pardavinėti alų ir vyną.

Neujorkas. Amerikoje leista gaminti ir pardavinėti alų ir vyną. O kas norės gerti, turės išlirti leidimą. O jeigu bus pastebėtas ir sugautas girtas, bus atimamas iš jo leidimas gerti.

Tokia būdu nusios teisės daugiau ragauti gerimus. Vadinasi, Amerikoje galės žmonės gerti kiek nori, bet bus baudžiami už tai, kad pasigeria.

Daktaras H. S. MINDLIN

RUSU MEDIKAS

Vidūjinių, moterų ir veneriųjų ligų gydytojas. Naujās adresas:

Rua Senador Feijo, 1, 5 aukš., sal. 6. 7. 8. 9. tel. 2-1331

Priėmimo val.; nuo 9 iki 11 ir nuo 1 iki 3 v. p. p.

Buto telefonas: 4-0854

Vokietijoje dideli šalčiai

BERLYNAS. Iš Vokietijos praneša, kad nuo vidurio sausio prasidėjo dideli šalčiai. Prieš tai labai daug iškrito sniego pietų ir vakarų Europos valstybėse. Vokietijoje šiaurinėje ir rytinėje dalyje temperatūra nuopuolusi žemiau nulio nuo 20 iki 40 laipsnių. Nuo šalčių daugiausia

kenčia bedarbiai, kurie gyvena ne kūrenamose lauzuose. Vokietijos miestų beturčiams pradėjo dalyti nemokamai kūrą. Lietuvoje taip pat prasidėjo smarki žiema. Esant tokiems šalčiams pradėjo plisti gripo epidemija, dėl ko yra uždarnos mokyklos.

Hitleris siekia valdžios

BERLYNAS. Vokietijos fašistų partijos galva Adolfas Hitleris visą laiką veržėsi į kanclerį — ministerį pirmininką. Kadangi jo partija parlamente turi daugiausia atstovų, tai priverstas ją skaityti ir prezidentas Hindenburgas. Esant parlamentui Schleicherio, dabartinio kanclerio, kabinetas turejo griūtį,

arba turi būt paleistas parlamentas. Ir prieita prie to: susivienyti vokiečių tautininkams ir hitlerininkams į vieną bloką, pašalinti Schleicherį ir valdžią pavesti Hitleriui. Dėl šių nors dar nevykusių, permainų atidėtas tapo parlamento susirinkimas ant 30 sausio.

Tautų s-ga ir karas Mandžiurijoje

GENEVA. Ženevoje antra savaitė posėdžiauja nusiginklavimo konferencija. Toji konferencija pavadinta 19 atstovų konferencija, kuri riša kinų-japonų konfliktą ir bene ši konferencija jau bus paskutinė, nes pranašaujama, kad T.

s-ga gyvena savo paskutinės dienas. Tautų Sąjunga jau nebepastatys jokių reikšmės. Japonai žengia Kinijon, žudo kiniečius, o Tautų S-ga tik posėdžiauja ir jokio spaudimo jai nedaro.

Komunistų samokslas Japonijoje

TOKIO. Iš Japonijos praneša, kad Corejoj susektas komunistų samokslas prieš japonus. Sąryš su rengiamu samokslu tapo areštuota daug korejiečių komunistų, kurie priklausė šangajaus komunistų partijai. Pereitą savaitę Ja-

ponijoje taip pat padaryti masiniai areštai. areštuota virš 2000 komunistų, kurie taip pat tarti rengime samokslu prieš japonus. Tarp areštuotų yra daug ir moterų ir visų jų laukia mirties bausmė, nes Japonijoje komunistai baudžiami mirtimi.

Politinės Vokietijoje demonstracijos

BERLYNAS. Pereitą savaitę Vokietijoje fašistai ruošė didesnes demonstracijas didesniuose Vokietijos miestuose. Kad išvengus politinių riaušių Berlyne buvo sustiprinta kariuomenės sargyba. Nežiūrint to vis dėl to virš šimto žmonių buvo

sužeista ir daugybė areštuota. Užmustų taip pat yra. Sausio 25 d. komunistų partija surengė didesnes antifašistines demonstracijas. Sausio 29 socialdemokratai ruošia milžiniškas protesto demonstracijas prieš vyriausybę.

Amerikoje 15.000.000 bedarbių

NEWJORKAS. „Business Week“ žurnalas šiomis dienomis paskelbė surinktas statistines žinias apie Amerikos J. V. bedarbių. Bedarbių skaičius milijonais didėja. Pagal minėto žurnalo patiektas statistikas, bedarbių armija siekia 15 milijonų žmonių, kuriuos tiesioginiai nedarbas palietė. O netiesioginiai nuo nedarbo badą kenčia 37 milijonai, tai daugumoje moterys ir vai-

kai. Patiekta statistika (rašo žurnalas, nėra tikslai, nes paimti skaičiai rodo patį minimumą bedarbių.

Nemažiau bedarbių skaičius didėja ir Vokietijoje. Darbo Departamento pranešimu, Vokietijoje, kaip ir Amerikoje, bedarbių skaičius auga kasdien tūkstančiais. Nuo 1 d. sausio iki 15 d. Vokietijoje bedarbių padidėjo ant 200.000. Ir šiandien Vokietijoje jau 6 milijonai bedarbių.

BRAZILIJOS NAUJIENOS

S. Paulo miesto įkūrimas.

S. Paulo. Sausio 25 dieną suėjo lygiai 379 metai nuo S. Paulo miesto įkūrimo. Ta proga S. Paulo estade buvo apvaikščiojamas S. Paulo miesto įkūrimo jubiliejus.

Municipal Mercado atidarymas.

S. Paulo. S. Paulo miesto įkūrimo dienoje tapo atidarytas S. Paulyje naujas mercadas. Naujas mercadas užima virš 20 tūkstančių kv. mtr. Ir jame tilps visi mercadai, kurie iki šiol buvo išblaškyti po visą miestą ir savo gražia statyba aturės lygaus visoje Amerikoje.

Ir vėl išieškojimas.

Rio. Iš Rio de Janeiro iškraščiai praneša, kad tyrinėjama Banco do Brazil izdo išieškojimas, surastas dar naujas išieškojimas, kuris siekia 3 milijonus mil-reišių.

S. Paulo interventorius.

Rio. Po liepos revoliucijos S. Pauly buvo paskirtas karo gubernatorių generolas Waldomiro Lima. Sausio 23 dieną dr. Getulio Vargas generolą Waldomiro Lima paskyrė S. Paulo estado federaliniu interventorium. Paskyrimą generolas priėmė.

Kiek S. Paulas turi kavos.

S. Paulo. S. Paulas yra ne tik didžiausias Brazilijoje industrijos miestas, bet taip pat estadas užima pirmą vietą ir kavos auginime. Visame estade priskaitoma apie vieną milijoną ir šesį šimtų milijonų kavos medelių.

Prezidento rinkimai gal bus atidėti.

Rio. Vyriausiasis rinkimų tribunolas pasiūlė dr. Getulio Vargul rinkimams atidėti gar vieniemis metams. Šis atidėjimas motyvuojamas tuo, kad per trumpą laiką nėra galimybių prisirengti prie rinkimų. Rinkimai turės įvykti gegužės m. 3 dieną, jei nebus nukelti.

Reikalauja išdavimo.

Rio. Buenos Aires mieste du balgai yra padarę plėšimą ir pavogę 50000 pezų ir pabėgo Braziljon. Argentinos vyriausybė reikalauja juos išduoti Argentinos teismui. Plėšikai areštuoti ir jų ekstradicijos byla nagrinėja vyriausiasis Brazilijos tribunolas.

Tikriną sveikatą.

Rio. Europoje labai siaučia gripo epidemija ir todėl atvykusius laivus iš Europos neleidžia į Rio oostą neaptikrius ar nėra gripo susirgimų laive. Mat bijoma, kad ta liga neužkręstų atvykę iš Europos vietos gyventojų.

Indijonų delegacija.

Bello Horizonte. Šiomis dienomis čia atvyko 6 indijonai iš Goyaz ir Maranhão estadų pasienio, reikalauji, kad vyriausybė juos aprūpiotų žemės dirbimo įrankiais ir kitaie pabūklais. Taip pat prašo skirti mokytojus mokinti kultūrinio gyvenimo. Ši delegacija iškeliavo pernai balanzio m. ir tik šiomis dienomis pastekė B. Horizonte.

Senieji geri laikai nebegris

Taip tvirtina vokiečių ekonomistas Sombartas.

Garsusis vokiečių mokslininkas W. Sombartas Pragoj skaitė paskaitą apie ekonominį krizį.

Paskaitos pradžioje jis pažymėjo, kad ūkiškoji gamyba ir gaminių apyvarta juo toliau, juo labiau vis siaurėja. Viešutelis dalykas kuris plečiasi, yra nedarbas. Kovoje su nedarbu pašalpona pinigai surenkami įvairių mokesčių pavidale, o mokesčių kėlimas mažina vartojimą. Ties savo eile vėl didina nedarbą.

Pasak Sombarto, svarbiausios krizės priežastys yra politinės. Atsiradusios po karo naujosios valstybės sukūrė savo pramonę ir tuo būdu suardė pirmiau buvusius ekonominius santykius.

Prie krizės dang prisidėjo Prancūzija ir Amerika, kurios skolų pavidale ištraukė iš kitų valstybių pinigus. Tokia politika sumažino skolininkų valstybių vartojamąją galią, todėl šios susiaurino gamybą, padidino nedarbą. Pačioms tomis valstybėms, Prancūzijai ir Amerikai, tas aukus jokios naudos nedarė, nes jis atsidūrė uždarytas bankuose ir dėl to tų kraštų ekonominio gerbūvio pakelti negalėjo.

Technikos išstobulėjimas ir sėjamųjų žemės plotų išplėtimas, pasak Sombarto, tėra antraeiliai krizės kaltininkai.

Ekonomijos mokiasis krizės klausimu nieko negalys padėti, nes krizio priežastys ne ekonominės, bet politinės.

Kalbėdamas apie ateitį, Sombartas pabrėžė, kad senieji laikai jau nebegali grįžti. Tę padėti, kada privatus verslamonininkas buvo neribotas savo gaminių ir jų kainų šeimnininkas, jau praėjusi visiemis amžiams.

Bet tai nereikia, sako Sombartas, kad kriziai pašalinti būtinai reikia panaikinti privatinę nuosavybę ir įvesti socialistinę santvarką. Ne, privatinė iniciatyva turinti pasilikti ir toliau, tik ji turinti būti kontroliuojama ūkiško plano pagrindais.

Iš šios trumpos Sombarto kalbos apžvalgos galima padaryti išvadą, kad ir toks žymus ekonomistas krizio klausimu painiojasi ir nėra nuoseklus. Iš vienos pusės jis sako, kad svarbiausios krizės priežastys, politiniai tarptautiniai santykiai, karo skolos, o iš kitos pusės jis sako, kad kriziai pašalinti geriausia priemonė bus privatinės gamybos iniciatyvos kontrolė ir ūkiškasis planas. Taigi išeina, kad palaikydami vien kapitalistų interesus paremtą gamybą Sombartas smerkia. O jeigu tokią gamybą smerkia, tai ji reikia pripažinti ir krizio kaltininke.

Kad ta gamyba būtų kontroliuojama ūkiško plano pamatais, tai socialistų

reikalavimas. Bet įvedus tokią kontrolę, negali būti privatinės iniciatyvos. Amerikos kapitalistų ekonomistai paskutiniiais laikais irgi pradeda kalbėti, kad socialistų planas kontroliuoti gamybą iš vieno centro būtų geras dalykas, bet jie tuo pastebi, kad prie tokios kontrolės negali veikti privatinė žmonių iniciatyva, ir todėl socialistų planui jie nepritaria. Gi vokiečių buržuazijos ekonomistas mano, jog galima taip padaryti, kad būtų, anot tos pasakos, ir vilkas sotus ir ožka čielia.

Kaip šitokį stebuklą galima būtų padaryti, pones Sombartas nepaaiškina, o pakol tas neišaiškinta, mes, socialistai, laikykimes to įsitikinimo, kad didžiausias krizio kaltininkas yra privatinis pelno paremtas kapitalistinis ūkis, ir kad norint padaryti ekonominiam krizini galą, reikia padaryti galą ekonominiam santvarkai.

Tuomet sugrįš ne tik „senieji geri laikai“, bet ateis dar geresni.

„K.s.“

Ir Argentinoj bloga

„A. L. Balsas“ rašydamas apie Argentinos lietuvių ekonominę padėtį, pažymi, kad ir ten lietuviai kenčia vargą užėjus nedarbo laikui. Ir šiandien lietuviai Argentinoj geriau gyvena tie, kurie galvojo apie ateitį ir ėmėsi kokio nors savarankiško darbo. Bet tokių nedaug, nors anais laikais uždariai buvo neblogiausi. Ir štai dėl ko:

„Vieni iš mūsų visą laiką įsivaizduoja svečiais, stengėsi visą laiką linkimai praleisti, paūžti, arba dar blogiau, tai išlošti „grande“ ir grįžti į Lietuvą. Ir taip neturėdami užsibrėžto tikslo, pinigais išblaško, o palikę dar darbo, tuoj atsiduria kritiškoj padėty. Kitą gi apvaiginti įvairių agitacijų, laukia kada pradės dalinti kas ne ju. Taip pat perplačiai gyvena ir su nieku nesiekiant“.

Taip rašo „Arg. Liet. Balsas“ apie Argentinos lietuvius. Lygiai tą pat mes galime pasakyti ir apie save. Brazilijoj gyvenančius. Šiandien gal ir mokėtume gyventi, bet nėra darbu, jei ir pasitaiko koks darbas, tai tik ant maisto legalima uždirbti. O kokia daugybė mūsų nedirba ir gyvena tik išmaldomis, miega po atviru dangum.

Zinios iš Liet. namo

„Lietuviškas namas“ jau antri metai yra užlaikomas S. Paulo mieste Lietuvos valstybės lėšomis. Lietuvos vyriausybė, aišku, tas lėšas skyrė ne karčiamai užlaikyti, kaip tas buvo daroma ir dar tebedaroma, o skyrė pinigais tam, kad būtų įsteigtas namas, kur bedarbiai galėtų rasti nemokama prieglaudą nors pernaktuoti. Kita pinigų dalį Lietuvos vyriausybė skyrė bedarbių pašalponams ir kultūriniam tikslams.

Bet ar tos pašalponos ir paramos yra taip sunaudojamos, kaip buvo numatyta Lietuvos vyriausybės? Ar tie pinigai išleidžiami tam, kad padėti bedarbiams bei pakelti lietuvių kultūrinę padėtį? Aišku, kad ne. Taip pat nežino ir Lietuvos vyriausybė, kaip tie pinigai sunaudojami. Visa tai žino Mačiulis, per kurio rankas tie pinigai eina ir Majus su Vagneriu, kurie tomis pašalponimis naudojami. Tiesa, kad yra „lietuviškas namas“, bet jame šeimnininkauja ne lietuvis Vagneris ir Majus. Jie ten laike smulkę ir Lietuvos valstybės pinigais varo sau biznį. O tuo tarpu bedarbiams, kurie neturėdami kur miegoti, neleidžiami nei į tuosią namą, vadinamą salę, Anksčiau, rodos, ten nak-

vodavo apie keletą bedarbių, nors anu nuogų grindų. Bet į pono Vagnerio apgyventą namą negi gali lankytis lietuvių bedarbiai. Mačiulis, aišku, tam padarė žygį, kad pastarieji nedrįstų įžengti. Mačiulis apsinakvojusius bedarbius nakties metu išvijo sakydamas; „mums ubagų nereikia“.

Žinoma, Mačiulis sėdėdamas valdykoje vietoje ir gyvendamas iš tų pačių „ubagų“, kaip jis sako, prakaito, nepakenčia nelaimės ištikusių bedarbių lietuvių ir juos gena lauk, kaip šunis lauk iš lietuviško namo. Bet vis dėlto Lietuvos vyriausybė turėtų atkreipti dėmesį į tokiam daromam Mačiulio begėdiškum darbu ir padaryti atitinkamus žygius, kad Lietuvos valstybės išlaikomuose namuose nerastų vietos kokie padaužos nelietuvių Vagneriai ir kad tuo būdu nedarytų gėdos ir lietuviams, o taip pat ir pačiam Lietuvai, skriaudos.

Lietuviškas namas turi būti lietuviams. Jame turi būti ne smuklė vietų, kaip dabar yra, o prieglauda bedarbiams, nelaimės ištiktiems tos pačios Lietuvos ūkiškas.

K. D. Arūnas.

EUROPA BEJĖGĖ PRIES JAPONUS

Japonai vėl pradėjo karą prieš Kinus. Užėmė sau keletą miestų, išžudė kelis šimtus kiniečių kareivių, išskerdė daugybę civilių gyventojų moterų ir vaikų, išdeginė trobas iš armotų ir aeroplanų.

Japonija savo smurto darbais nekiek nepaiso ir kitų valstybių. Japonija sumynė po kojom savo žodį pasirašant sutartį, kurioje užtikrinta Kinijos nepriklausomybė. Jie panikino ir kitų valstybių pasirašytas sutartis ir taikos paktus. Japonija visai nepripažįsta savo pasizadėjimų ir braunasi Kinijon skėsdami jos gyventojus. Japonija lyg tyčia tai daro žiūrėdama į Europą, ką pasakys didžio- sios valstybės. Bet Europos valstybės yra bejėgės pasipriešinti Japonijos žygiams. Visų didžiųjų valstybių politika yra diriguojama didelių fabrikantų ir kapitalistų, kurie gamindami ginklus ir amuniciją, tik ieško savo prekmės rinku, kad iš to turėtų sau gražaus pelno. Kitų valstybių ginklų gamintojai žiūri į kariaujančias valstybes ir lankia daugiau užsakymų ir jiems nesvarbu kas žudosi, bile tik gerai apmoka.

Kada visą politiką diriguoja kapitalistai, nėra pagrindo manyti apie taiką. Tą jau patvirtina japonų imperialistų žygiai. Imperialistų ir kapitalistų kontroliuojamos ir diriguojamos valdžios vi-

suomet taip elgdavosi, taip ir elgsi.

Japonams suvaldyti reikalinga jau šiandien jėgu. O kadangi ji tos jėgos nemato, tai ir elgiasi kaip nori. Amerika, Anglija, Prancūzija gal ir galėtų parodyti tą iėgą japonams, bet tarp jų yra didelis nesutikimas. O gal Rusija galėtų pasipriešinti japonams? Bet iš Rusijos taip pat nėra kas gero laukti link taikos. Tai kas, kad jos atstovas reikalauja visuotinio nusigiuklavimo, bet prisiminkime tik tai, ką pati Rusija darė prieš trejetą metų pačioj Mandžiūrijoj? Juk jos armija taip pat siautė Mandžiūrijoj, kaip ir šiandien japonai.

Naujas pasaulinis karas jau pradėtas ir iš Azijos netrukus išsiplės visam pasauliui.

Paieškojimas.

Aš, Juozas Alinanskas, paieškau savo brolių Joną Alinuską, kuris prieš 2 metus išvyko iš S. Paulo ir nuo to laiko apie jį neturiu jokių žinių. Kas aplėję žinote, arba pats brolis, prašau atsiliepti. Už tai aš būsiu labai dėkingas.

Adresas: J. Alinanskas, rua da Mooca 424. S. Paulo 5 — Brasil.

Vincas Žilonis.

KAIP AŠ VIRTAVU VALKATA

(kai kas iš šiandieninio Lietuvos gyvenimo)

(tęsa.)

...Taip buvo per amžius: Bastilijoj surūdijo kovotojų idenlistų kaukus. Rusų tvirtovėse, Sibire, akmeniniuose rūsiuose... Geležimis ir akmenimis bandė prikalėti tai, prieš kurių jėgą griūva kalėjimai ir pančiai subyra į dulkes! Atėjus laikui iš kalėjimų sienų išsiveržė tikrieji gyvenimo valdovai ir buvo nušauti tie, kurie juos prikalino. Kalėjimų vietose išdygo kovotojų pasmerktųjų paminklai ir pražydo nonuvyatomos gėlės...

Ir dabar 20-me amž. uje. Demokratinėj respublikoj... Valstybėj, kurią prikalė iš kalėjimo rūsių išsivadavę kankiniai — išti-os jaunuolių armijos grūdamos vėl į tuos piešius kalėjimus, kuriuos pastatė buvę imperijos dešpotai. Ar neužteko, rodos, istorijos pamokų? Argi prieš tuos geležinius faktus šios dienos valdovai užmerkė akis? Ar jie nežino, kad po akmens rūsių grūdamos idenlistų galvos — tai dinamitas, kuris vienu momentu išsprogdina auzių pasmerktą tvarką?!

Penktosios dienos vakarį pabudęs iš mego išgirdau tylų, šurpulingą niūniavimą. Buvo visiškai tamsu. Iš karto likau nustebintas niekad dar negirdėtais balsais. Pašokau iš guolio, galėjo būti šiltesnė valandą. Aš nežinojau šitos

giesmės. Nei melodijos, nei žodžių. Storo sienos kliudė man išgirsti aiškiai... Bet ji mane pagavo, taip stebuklingas muzikos kūrinys. Mano dvasia pripildė balso ir šurpuliu. Stėviausi už lango grotų ir užikores norėjau iš tą daugiau sužinoti. Buvo labai tamsu ir niūniavimas nyko šlapuose rudens nakties sparnuose. Tada pribėgau prie durų ir prispaudžiau ausį. Iš čia buvo aiškiau girdėti. Sulaikydamas alsavimą, gaudžiau kiekvieną kolektyvo giesmės žarsą. Žodžių neišsiskyriau. Bet jie man ir n buvo reikalingi. Kraujas pradėjo virti. Dainos galybė persiturbė mano visą. Ji man pasidarė artima ir suprantama. Dejavo kaliniai, visas kalėjimas. Atrodė, kad nuo šito keisto prispaustųjų maršo droba kalėjimo sienos, tyli nusigandę sargai, kad šitos begalinės raudos su atsidėjimu klausos visas pasaulis. Tai buvo daina kuri gali išjudinti ir akmenis! Daina netekusių laisvės žmonių, žmonių, kurių buvo surakintos rankos ir kojos, bet kurių dvasios nenugali ir nesupančioja niekas.

Aš kaip prikaltas buvau prie durų ir pajutau visą kolektyvo dvasią. Nežinodamas nei dainos, nei žodžių, pradėjau drauge niūniuoti. Buvau kaip apvaigęs, Nutirpęs. Nežinau kiek laiko

praslinko šitokioj dvasios ekstazėj; kad aš negyvenau sau, o jaučiausi kartu su visais.

Stalga koridorij pasigirdo zingsniai. Ejo keli. Politivių kalinių pusėj sučerskė atidarymo durys. Kalėjimas pasidarė kaip kupas. Tyla, kuri atrodė, užims kvėpavimą...

Durys vėl suzvangėjo. Ejo. Kelis kart išgirdau garsiai šaukiant: — «Sudiev, draugai.»

Supratau — vedė sašaudyti.

Kai jie ėjo pro manoduris, aš čiupau už durų pynos ir, kaip neprityęs vaikas, draskiau ją rankomis. Išlaužt, pabėgt išvaduot! Kaip, ką — man nerūpėjo. Priblaškęs veltui grįvau į gnolį ir, suspaudęs rankomis galvą, griežiau dantimis. Aš, Zuzana, inspektorius, teismas, melas, išnaudojimas, kalėjimas, sušaudymas. Visa ši litanija netlipo mano užiančioj galvoj. Visa tai žnypiėmis žnybo mano dūsią.

Ir šituo momentu pirmu kart pajutau nuoširdų norą numirti — — —

8.

Mano kamera buvo maža ir aš joje buvau vienas.

Tačiau vos apie tai pamaniau, subildėjo durys ir į kamara ėjo sargybiniškesdamas du suareštuotus.

— Atvedžiau drangų — bus linksmiau.

Vidutinio amžiaus vyras. Kaip toliau sužinojau, vienas buvęs savanoris,

tarnavęs pas žemės tvarkytoją likvidatorium. Kitas buvęs mokytojas, o paskutiniu metu išmestas iš tarnybos, tarnavo vienam kooperatyve buhalteriu. Paskutinio juodbruvis ir spuogetas vedas atrodė labai susijaudinęs. Jis visą laiką tylėjo.

Savanoris atvirkočiai, kalbėjo langų vus juokus ir su manim buvo labi mandagus.

— Įspraudė plunksną į nodegą, „nuožino“ etatus, o dabar pristatė „lockavos duonos“.

— Už ką tometas areštavo?

Savanoris pasifiziūrėjo į savo drangą, puskui įtarianėniu žvilganiu į mane neatsakė.

Supratau, kad jie bijojosi provokacijų. Tada aš jiems papasakojau, už ką aš uiteistas. Paminėjus Matonio pavardę, buhalteris sujudo ir sušvokštė:

— Rupūžė!...

— Ar tamsta taip pat jį pažįsti?

Buhalteris tylėjo. Vietoj jo atstūps savanoris:

— Tai buvęs žvalgybininkas. Jis įklampino Karosą; jei girdėt, jis nakt, rodos, buvo sušaudytas.

Buhta teris priėjo įprtie manų ir kinamai karštai tarė:

— Sušaudė mano geriausą drangų. Jis buvo geras literatūros kritikas.

— Šianakt aš girdėjau kalinių niūniavimą. Po to kažin ką išvedė... Taip tai buvo jis.

(Bus daugiau)

Spaudos talkininkų marsas

Kur lygūs laukai,
Snaudžia tamsūs miškai,
Žmoneliai tamsuoliai dūmoja:
Ar skaityti pradėt,
Ar čia dar palukėt
Ir snaust po senovai tamsoje.
Bet aušta diena:
Jiems miegoti ganai
Prikelkime tuos kur užmigol
Ir žodžių geru,
O jei ne — tai varu
Jiems laikraštį brukim ar knygą.
Pasaulis platus,
Seniai pralaukė mus,
Jau skaito negrai ir kinai.
Tik mūsų šalis
Atsilikus dar vis,
Kaimynų pavyt nemėgina.
Bet stosim visi
Ir gadyne tamsi
Prapuls kaip pas kitus jau prapuolė
Tad drąsiai draugai,
Darbas truks neilgai, —
Neliks čia nė vieno tamsuolio.

PASTO DEZUTE

Redakcijoj yra laišukai
M. Maželienė, B. Ruzgus,
J. Labutis, Donats Vanags, M.
Jakimavičius, A. Vitkevičius, M.
Kazakevičius, J. Azušenis, A. Ju-
zevičius, J. Repečka, K. Kirstui-
kas, V. Banaitis, João Rocco, K.
Trebasa.

(Užsisakė 1933 m. laikraštį)
(tęsinys).
67) E. Jurkevičius, 68) V. Na-
vickas, 69) D. Kavaliauskas, 70)
J. D. unora, 71) E. Dabkūnas, 72)
J. Kyreničius, 73) A. Danjotas,
74) S. Aršauskas, 75) S. S. blis,
76) A. Kovolūnas.
(Tąsa kitam numerį).

Kas nežinai dabar sumokėti
1933 m. laikraščio prenumeratą 1933 m.
ir nori, kad laikraštis nenustotų
laukės, reikia laišku pranešti „L.
Aido Br.“ administracijai. Admi-
nistracija gavusi laišką siuntinės
laikraštį bargon.
Sūsti pinigų reikia visuom-
net įvertintum laiške „com va-
lor“.

Redakcijos atsakymai.

K. D. Arūnai. Straipsnius
gavome. Vieną sutrumpinti tal
pinaime. Rašinėkite dažniau.
J. Daunorai. Tamsūs lai-
šką perdavė „Grūdo“ valdybai.
A. Siniauskui. Pinigų rei-
kia siųsti įvertintam laiške.
V. Marijaniečiui. Straips-
neį gavome, bet kol kas jo dėti
negalim.

„KOVOS“ ėmėjai.

Kas dar nėra atsilyginę už
laikraštį „KOVA“, prašom atsi-
lyginti. „Kova“ leidžiama Lietu-
vos Socialdemokratų užsienyje,
kuri nenulstanai kovoja su kru-
vina fašistų reakcija Lietuvoje ir
mes ne tik turime su ja atsiska-
tyti, bet taip ir aukomis jos lei-
dimą paremti. „Kova“ adresas:
„KOVA“, Berlin, S W 68,
Schliesfach 80, ALLEMANHA.

PAIEŠKOJIMAS.

Vladas Tumosa paieško
Pranį Krasnicką. Kas žino
apie jį, prašau nurodyti adre-
są, arba jį paties prašau at-
siliepti šiuo adresu,
VI. Tumosa, Rua da Mo-
oca, 424. S. Paulo.

RESTORANAS „PAULISTANO“

Plačiai lietuvių apgyventam centre

Avenida Celso Garcia Nr. 1.

Kas valanda švieži ir skanūs valgiai. Kainos pigios: pietūs
bei vakarienė nuo 1\$600 iki 2\$000. „Sortida“ ---
1\$000, kavos „media“ su pienu \$300.

Pasiūniame į namus „marmitus“ --- 2\$000.

Dr. Romeu Da Silveira

Odos ir venerinių ligų specialistas. Gydoma ultrafioletiniais
spinduliais. Pastebėję venerinių ligų žymes, ar šlaip kokios odos
ligas, nedelskit, skubėkit pas gydytoją, kad patikrintų Jūsų ligą.
Priėmimo val: nuo 2 iki 4 val. vak.

LAPA. RUA 12 DE OUTUBRO, 119. TELEFONAS
4-4750: ir 5-0595.

Daktaras A. M. Kandia

Venerinių, vidurinių ir vaikų ligų. Priima: nuo 9-11 r.
ir nuo 3-6 v.

Analizė ligoniams nemokama.

Rua Barão de Itapetininga, 52, 3 aukštas.
Tel. 4-0218.

Kalbama rusiškai, lenkiškai ir vokiškai

LABOLOTORIJA MEDICINIŠKAS ISTYRIMAS

(Nugarakaulio smegenų kraujas šlapimo ir išmatų)
Tikras ir geras.

Dr. M. KANDIA IR J. A. KOGANO

Rua Barão de Itapetininga, 52, 3 aukštas.
Priėmimo valand: nuo 9-11 ir nuo 3-6. Sekmadienį nuo
10-12 val. Tel. 4-0218. Kalbama rusiškai, lenkiškai
ir vokiškai.

Dr. B. K. Chipiakoff

(Maskvos universiteto)

su didele praktika Europoj ir Brazilijoje.

Venerinių, vidurinių ir psichinių ligų specialistas.
LABORATORIA: nugarakaulio smegenų, šlapimo ir
išmatų ištirimas. Ligonius priima nuo 4 iki 9 val. vak.
Sekmadieniais nuo 9 iki 11 val.
Konsultorija ir gyvenamoji vieta
Rua Ypiranga, 15, app. 4 - Telef. 4-0316 - S. PAULO

Vokiečių fotografijų įstaiga „BERNARDO“

Įsteigta 1890 metais

Atlieka įvairius darbus
fotografijų srity. Specialybė
papildinime, o taip pat su
dažais.
Darbas greitas, sąžini-
gas ir pigus. Vyksta į na-
mus fotografijų reikalais.
Daro iš fotografijų naujas.

Arthur Schmidt

Rua São Caetano, 111
(senas nr. 103) S. PAULO

Vaistinė ir kosme- tikos sandelis „MUNICIPAL“

Farmaceuto
Abraomo Gorenšteino
Chemical produktai, įvai-
rūs vaistai, vietos ir užsie-
nių, higieniški kvepalai.

Rua Barão de Itapeti-
ninga, 36. Tel. 4-7757.
S. PAULO

DAKTARAS

A. JAZARA SNEGE

(Maskvos gydytojas 1914 m.)

Vidurinių, venerinių ir moteriškų ligų specialistas, chirurgas.
Ligonius priima nuo 9 iki 12 ir nuo 3 iki 7 val. vak.

Ladeira Porto Geral, 12, salės, 4 ir 5, (kampas rua Boa
Vista ir 25 de Março).

Gyvenamoji vieta ten pat 5 aukšte. Telefonas 2-5068

Skaitykite ir Platinkite

Pirma Didžiausj

Dienraštį Amerikoje

NAUJIENOS

1739 So. Halsted St.,

CHICAGO, III.

METINĖ PRENUMERATA

Chicagoje \$8.00 Amerikoje \$7.00 Lietuvoje \$8.00

Dantų Gydytojas

Levkovich

Kas norite, kad dan-
tys būtų pataisyti su tikra
garantija ir pigiai, kreipkitės
pas Josę Levkovich.

Čia dantys taisomi, de-
dami aukšniai ir šalnami
be skausmo. Pirmas ap-
silankymas nemokamas.

Priėmimo val. nuo 8
ryto iki 10 v. vak.

Adresas:

Rua Silva Pinto, 46.
Tel. 5-4954.

Siuvėja-

Lietuvaite

G. RADZEVIČIENĖ.

Priimu užsaky-
mus visokius mote-
riškus rūbus įvai-
rios medžiagos: šil-
kinės, vilnonės ir
kt. Darbas švarus, garan-
tuotas ir skubus.

Alameda Cleveland, 64.

Bonde: Nothman 15,
17. Artl Sorocabano stoties.

Salão „POLLA“

Ponioms ir panelėms kirpi-
mas plaukų, ondulavimas Mar-
cel ir Permanente su garan-
tija 10 mėnesių, 30\$000. Ma-
nikjūras ir veido masažas.
Darbas atliekamas greitai ir ge-
rai, pigiau negu kitur
Rua José Paulino, 106
APOLONIJA DEGUTIENĖ

Dr. S. Meitin

Diplomuotas Vokietijos, Ry-
gos ir Rio de Janeiro universitetų.

Vidurinių ir nervų ligų spe-
cialistas. Gonoreja —
Sifilis.

Gydymas kalnų saule.

Ligonius priima kasdieną
nuo 2 iki 6 val. vak.

Susikalbama lietuviškai.
Rua Barão de Itapetininga
37-A. 1-as aukštas.
Tel. 4-0715.

Pinigų kursas

Litas	---	---	---	1\$650
Doleris	---	---	---	13\$310
Vokiečių marke	---	---	---	3\$250
Argentinos pezas	---	---	---	3\$520
Urugvajaus pezas	---	---	---	6\$500
Anglų svaras	---	---	---	47\$480
Lenkų zlotas	---	---	---	1\$800
Prancūzijos frankas	---	---	---	\$530
Italijos lira	---	---	---	\$690

Prof. Dr. PASSOS CUNHA

S. Paulo Medicinos fakulteto

RUA JOSÉ PAULINO, 109 (virš lietuviškos vaistinės)

Daromos visokios operacijos didelės ir ma-
žos hirurgijos — Gydomos moteriškos ligos ir da-
romos operacijos konsultorijoje ir namuose be
chloroformo ir be skausmo. Teikiama visokia me-
dicinos pagalba. Reikalui esant, šaukites pagalbos
kiekvieną val. dieną bei naktį. Konsult. priėmimo
val. nuo 8 iki 11 ir nuo 7 iki 9 nakties.

LIETUVISKA VAISTINE

„José Paulino“

RUA JOSÉ PAULINO, 109 Teleph. 5-6307
(BOM RETIRO)

Visokių vaistų, parfumerijos daiktų, paryšimo medžiaga
pigiausiomis kainomis

S u p a g a r b a Provizorius D. RUMMEL
Diplomuotas Kozanlaus universiteto.

LIETUVA

Panevėžio bedarbiai nerimauja.

Panevėžy paskutiniemis dienomis pasibaigė visa eilė viešųjų darbų. Be to, pasibaigė įvairūs darbai prie daugelio statybų. Dėl to atsirado bedarbių. Gruodžio 9 d. pas burmistrą Chadakauską bedarbiai buvo atėjo prašyti darbo. Tai pirmas bedarbių pasiroškimas šiemet Panevėžy.

Burmistras bedarbius priėmė ir ilgą laiką tarėsi su jais darbo reikalais. Keli karštuoliai su burmistru ramiai ne norėjo tartis ir buvo pradėję kelti triukšmą. Kad suraminti įsikarėdavusius, burmistras buvo priverstas kviešti policiją.

Arklių smaugimo epidemija.

Vendziogalojy viešpatuoja keista arklių smaugimo epidemija. Šiuo laiku ypatingai užsiima keletas miestelio žydų. Smaugia ne po vieną, bet dešimtimis. Gi vietos gyventojai rusai pasmaugtų arklių mėsa šeria kišutes, o papiautų kiaulių mėsą pardavinėja vietos rinkoj.

Kopustai pigesni kaip šienas.

Papilės turgely ypatingai daug priveržė kopustų. Jų kainos labai žomos. Už kapą didelių kopustų galvų mokama vienas litas. Žydai perka kopūstus ne miestui, bet pašarui. Girdi, karvių šėrimas kopūstais kainuoja pigiau, negu šienas.

Kiti žemės ūkio gaminiai taip jau pigūs. Ruginų centn. moka 8 lit, sviesto klgr. --- 2,50 ct. ir t. t. Bet ir už žemės kainas retai kam pasiseka parduoti.

Varžytinės dėl miško pasibaigė muštynėmis.

Jonišky įvyko viešas miško pardavimas. Dėl dar nepatvirtėjusių tam prižasčių sumulkius pirkimai, vienas kitam nepasiduodami, už mišką susivaržė šiais laikais nežmoniškomis kainomis.

Tos varžytinės nepatiko piliečiams ir jie puolė mušti išvaržiusius mišką. Kai kurie buvo taip pridūžyti, kad be sąmonės juos išvilko laukan, jo lauke ant jų pradėjo pilti kibirais šaltą vandens.

Paskui žmonės pradėjo daužyti savivaldybės langus. Kada viršais norėjo savo piliečius nuraminti, kažkas iš publikos sušuko: „plytą jam į galvą“. Atvykusi policija pėstukus nuramino.

Friedrich Gerstäcker.

Laivo Dailidė

Vertė VINČENTAS MARŠALKA.

1. Po Tubuai palmėmis.

Lengvai bangavo jūra, mėtydami savo permatomas, visiškai mėlynas, sidabru putojančias bangas, lyg žaidžiamas su Tubuai salos rifais. Tubuai – didžiausia iš mažo salyno salų Pacifiko vandenynė. Palmėse dvelkė minkštas oras ir medžiais apaugusiuose ligi viršūnės kalnuose --- klostėsi ąvarus ir saulėtus dangus.

Kada šėšėliai pailgėdavo ir saulė labiau ir labiau lankėsi į horizontą, tada ant koralių krantų žaidavo daugybė bronziinės spalvos vikrių vaikų. Susikabinę, bėgantys pedomis virš atėjų koralių gabalų bėgdami, lyg jų kojos būtų geležim ar oda padengtos nuo susižėdimų. Arba jie suposi ilgose supuokose, nu-pintose iš kokosų pluoštų ir pritvirtin-tose palmių vainikuose, ten ir atgal --- štai tolumon už mėlynos vandens masės, virš kurios galingi medžiai lenkė savo viršūnes, štai gujavu ir apelsinų medžių tankumynuose, drasiai koja nu-kreipiant pavojų būti išmestam į kurį nors artimą medžio stiebą.

Suaugusieji jaukiai gulėjo išsitiesę

Tilžės apylinkėj plyšikai iššaudė visą šeimyną.

Stalupėnų apskrity, Domeikų kaime, įvyko žiaurus vieno ūkio užpuoli-mas. Keli banditai užpuolė, visų pirma, ūkininko dukterį, kuri šėrė karves. Ke-liais šūviais ji buvo nudėta. Iš čia ban-ditai įsibrovė į gyvenamus namus, nu-šovė ūkininką, kuris buvo tik išlipęs iš lovos. Buvo nušauta ir jo žmona, kuri mėgino pabėgti. Visas namas buvo ban-ditų iškratytas, ieškant pasiepto turto. Kalbininkai dar nesurasti.

Panevėžy steigiamas muilo fabrikas.

Paskutinių laikų Panevėžy sukėlė daug ka bū gandai, kad „Lietūkio“ ir kitų rūpesniu Panevėžy steigiamas muilo fabrikas.

Pasiteiravus pas „Lietūkio“ atsto-vus, teko patirti, kad toks fabrikas Pa-nevėžy tikrai manoma steigti.

Vyras sužėistas, žmona ir sūnus nušauti.

Piktupėnuose pašautas Genys, ku-rio žmona ir sūnus nušauti. Genys bu-vo bankelio kasininkas ir laikydavęs pū savo bankelio pinigus. Matyt, plėšikai tai žinojo.

Mano pastabos

„L. Aidas Br.“ 3 nr. rašo, kad ex-kapitonas A. Majus išvijo iš Villa Bellos lietuvijų kopyčios vargamitą. Bet kas čia tokio? Mat žmogus būdamas dideliu apetitų ir lankstaus nugarulio, kaip A. Majus, pataikaudamas Mačiuliui nori likti ne tik lietuvijų namo šeimininku, bet ir zakristijonu. Mat, kokį darbą nedirbsi, vis pinigais. O Majus už pinigą gali būti so-cialistas, komunistas, fašistas ir katalikas. Ir 1927 m. Majus Lietuvoj pardavė Sme-tonos budellama keliolika darbininkų, kurie norėjo paliuosuoti darbo liaudį iš po fašistinio jungo. Taigi, iš Majaus nėra ko stebėtis.

Mačiulia pasibūcėdavęs su kun. Su-gintu, susitaikė. Mačiulis net leido savo gazetoj sakyti kun. Sugintui pamokslus. Toks pamokslas tilpo praectos savaitės „L. Br.“ nr.

„Jei kun. Sugintas gindamas dievą ir krikščionybę iik tiek žino, ką parašė „L. Br.“ 3 nr., tai geriau būtų tokiems klau-simais nejuokinti svieto. Nes tokie „pa-mokslai, tai tik nesubrendėlių (prote) blo-vyzgos.

„Jurgis iš kanapių.

„Dievo teismas“ Viduramžiuose

gennaisias viduramžių laikais išė-koti teisybės teisme buvo labai rizikin-gas dalykas. Teisėjai patys negalėdami teisybės surasti, naudodavosi vadinamu „Dievo teismu“. O tas vadinamas „Die-vo teismas“ iš tikrųjų būdavo bausis. Pavyzdžiui, kaltinamajam duodavo imti į rankas raudoną įkaitintą geležį. Jei kaltinamasis tvirtiuo esąs nekaltas, tai ranka nuo įkaitintos geležies neturėdavo suspirgėti. Jeigu ranka nūdegdavo, tai tas rodydavo, kad kaltinamasis tikrai kaltas ir jį bausdavo.

Panašių „Dievo teismų“ priemonių buvo daug. Sentrose teisės šaltiniuose randama toks nuostatas:

„Šitas teisės nuostatas (Dievo teis-mas) veikia dėl to, kad ko žmonės ne-žino ir nemato, tą mato ir gerai žino Visagalis Dievas, dėl to reikia juo pasi-tikėti, kad jis bylą išspręs teisėtai ir teisingai“.

Dviejų pusių ginče, kai teismas sa-varankiškai negalėdavo teisybės surasti, buvo vartojama, kaip Dievo teismo for-ma, besibylinėjančių pusių dvikova, teis-mo skyvaizdai.

Vyrams eiti dvikovas teismo sky-vaizdaje buvo leidžiama beveik visuose kraštuose, bet kai kuriuose Vidurinės Europos kraštuose tokiu būdu buvo lei-džiama bylą spręsti ir moterims, jei „ju sielos užkietėjimas“ leidžia joms įdrįsti tai daryti.

Dvikova buvo skiriama tam tikrą dieną ir vakandą. Bet kadangi tada ban-drai moteris buvo laikoma už pusę vy-ro, tai kaltinamasis vyras turėjo kovoti su moter m ilpės iki pusei į tam tyčia iškasą duobę. Ginklas jam buvo duo-damas ažuolinė lazda, bet nustatyto il-

gumo ir storumo. Moteriai kleido apsi-ginkluoti kumėtis didumo akmenim, ku-rį ji įsimėzgė į skaros kampą, iš ko ir susidarydavo ilga švytuoklė su akmeniu buože.

Jeigu moteriai savo įrankiu pasi-sekdavo taip smogti savo priešui, kad jis netekdavo sąmonės, arba išmušti jam iš rankų lazdą, tai jis buvo laikomas nugalėtu ir, einant „Dievo teismo“ nu-statais, pripažįstamas kaltu. Kaip kal-tas, jis buvo gyvas užkasamas toje pa-čioje duobėje, kurioje stovėdamas kovėsi su moterim.

Tas pats likimas laukė ir moterį, jeigu ji kovą pralaimėjo, nes pagal įsta-tymą: „tas kuris apkaltina kitą ir ne-gali įrodyti kaltinamo kaltės, baudžia-mas ta pačia bausme, kuria būtų bau-džiamas kaltinamasis, jei kaltė būtų įro-dyta“.

Dar vienas Augsburguro miesto įsta-tymas taip skamba:

„Jeigu įvyksta dvikova, kaip Die-vo teismas“, tai moteriai duodamas ak-muo, atatinantis vyro ginklo svorį, įmezgiant į jos pačios skarą, kurią dėvi ant krūtinės. Paskum jiedviem reikia pa-skirti sekundantus (sekėjus) pagal nor-mališkas taisykles. Jeigu laimės vyras, tai moteriai reikia nukirsti galvą. O tas nustatoma dėl to, kad nėra paprastas (normalus) dalykas, kad moteris galėtų nuveikti vyrą“.

Tokių dvikovų būta ir vėlesniais viduramžių laikais. Jas vykdėdavo pa-gal panašius, kaip čia aprašyta, taisyk-les. Tą rodo piešiniai išlikusiose senose knygosose, kuriose buvo surašytos ir pie-šiniai. atvaizduotos panašių dvikovų taisyklės.

„L. U“ iš „K“.

VOKIETIJOS IMPERIALISTAI GRŪMOJA KAIMYNAMS

Vokietijos įvairių organizacijų są-junga „Deutsche Landmannschaften“ su-šaukė Koelne didelį organizacijų atstovų suvažiavimą specialiai išsitariti dėl iš Vokietijos „užgrobtų“ žemių rytuose ir vakaruose atvadavimo. Tame suvažiavi-mo dalyvavo valdžio, visuomeninių, ka-riškų, kultūrinių ir kt. daugiau kaip 2000 atstovų.

Suvažiavime buvo sutiktas kalbėti von Gail, bet dėl įvairių politinių prie-žasčių atsisakė. Gailo vietoje kalbėjo Rytprūsijų Heimatbundo priemoninkas.

Suvažiavimo kalbos buvo perduotos per visas vokiečių radiostotis, iš ko ma-tyti, kad vokiečių vyriausybė šiam su-važiavimui duoda didelės reikšmės.

Taigi, tasai Heimatbundo (užgrobtoms žemėms atvaduoti sąjunga) pirmi-

ainkas savo griežtoje ir karingoje kal-boje be kitų „užgrobtų“ vokiečių žemių, kaip Daugogo Silezijos, palietė ir Klai-pėdą su Lietuva.

Klaipėda esanti „pagrobta“ iš dve-jų sykių: a) Versalio sutartim, b) lietu-vių reguliarių kariuomenės. Kaip tik lietu-viai „užgrobė“ Klaipėdą, tuoj pradėjo persekiot vokiečių mokyklas, veikėjas, žodžiu, visa, kas vokiška. Baigdamas pa-brėžė, kad visa vokiečių tauta esanti mintimis ir jausmais kartu su pavergtais klaipėdiečiais ir kitais „užgrobtais kraš-tais“ ir laukui atėjus „užgrobtus“ kraštus ir „pavergtus“ savo tautiečius išvaduo-ti.

Vokietijos imperialistai iš milia-ristai taip šindien kalbą ir grūmoja kai-mynams. Toji imperialistinė dvasia vo-kiečiuose gaivinama visokiais būlais. Reik manyti, kad jie vieną gražią dieną sustiprėję ir pradės „vaduoti“ „užgrobtas“ savo žemes. Ypatingai jie taip pat labai griežia dantis ir ant prancūzų.

apelsinų ar bananų medžių pavėsy; virš šių medelių, gilumoje, kyšojo keistai su-gitruogomis šakėmis pandano medžiai. Jie žūrėjo čia į vaikų žaidimą, čia indite rentiškai žvilgterdavė į tolumoje pasiro-džiusias būres, kurios silpno vėjo varo-mus palengva artinosi. Judrėnės, prie-tingai buvo motėrys, kurios keliose vie-tose iš kokosų kevalų gamino geriamuo-sius indus, mirkindamos juos vaiskiame vandeny. Arba pynė vainikus ir piau-kų papuošalus iš baltų, švelnių maraut-pliušų. A ba stovėjo ligi juosios vanden-y su žuberklu rankoje, tykodamos pa-gauti žuvų skaniai vakarienių. Žuvys buvo valgomos nevirtos, tik mirkintos kokosų piene ir sūriame vandeny, su keptu arba sūtiutu duonmedžio vaisiumi.

Anksčiau čia tikrai girdėjosi taip pat linksmas „tapa“ skambėjimas giris šėšėlių tamsoje. Moterys ir mergaitės auro metu dirbo sau iš raugintos duon-medžio arba banano žievės medžiagą čel „pareu“ ir skeptoms, ir --- juokiantis ir dainuojant, darbas jiems tapo žaidimu, aplink rinkdavosi jaunuoliai, padėdami jiems minkyti ir kloti tešla ...

Dabar tas tikrai praėjo. Viena, mi-sijonieriai, vėliau kiti laivai, sustodami ten, ypač banginių kaunamieji laivai, at-gabeno įvairiaspalvių parkelių ir kitokių pigių medžiagų, kurios jiems labiau tiko, negu prasta rankų darbo „tapa“. Vienin-telis tikras darbas, kurį jie ligi tada ži-nojo, buvo mestas į šalį ir kitas tingi-

niavimas, kuriam gamta buvo labiausia palanki, negu kurioje kitoje pasaulio vietoje, jiems buvo brangiusias užsiėmi-mas. Tas, be abejo, darė į juos daug blogos įtakos, bet malonu, paprasą, šir-dingą jų būdą tas negalėjo nuo jų atimti. Džiaugsmingai ir linksmai gyveno saulė-tas dienas ...

Štai jie maza santykių turėjo su baltaisiais, kurie jau buvo užėmė kaimy-nines salų grupes, dėl jų po prievarta pasiginaužė. Du misijonieriai apsigyve-no šiaurinėje salos dalyje, kur mielus gyventojus savo tikyba pavergė. Bet tik-rai draugiškuose santykiuose su jais gy-veno tik vienintelis baltaveidis, jaunas mėlynakis, linksmos sielos škotas, prieš penkis ar šešis metus pabėgęs nuo vieno banginių kaunamojo laivo prie vienos iš Tonga salų, ant kurios jis plaukiojo dirb-damas dailidės amata. Bet čia jį širdis surakino. Jis įsimylėjo į vieną iš brangių Tubuai mergaičių veidų, kurios tén ap-sukdavo tuzinais kartų. Ir patiko jam ramus, berūpestingus gyvenimus šioje at-skirtoje nuo pasaulio, bet žavinčioje vie-toje, ir tėvai nedarė jokių apsuokiumų, jis taigi metė savo audingą klaidžiojimą ir tapo, pirma, vedusiu vyru, o paskui ir šeimynos tėvu Tubuai saloje.

Jis pats buvo surengęs tik su tokiu mokyklos mokiniu, kuri paprastai vai-kai jų splinkybėse gaudė; bet savo amatą jis gerai ir mielai mokėsi, ir visuome-nio gyvenimo jis nereikalavo daugiau,

negu sala galėjo duoti. Po šio mažo ro-jaus dangumi ir vėjo siūbuojamomis palmėmis ir tarp gerų ir paprastų žmo-nių, jis nieko kito negėdė; nes šėimyn-inė laimė, kurios tén ieškojo --- juk rado. Kita, paliktasis pasaulis šiojais šeimyniniais ryšiais jo neviliojo. Jė tėvai buvo mirę, brolių jis neturėjo, ir Intaba su dviem sūnumis buvo jo viskas.

Būdas jė nuosidus ir ne šturkūns, nei girtuoklis, kaip labai dažnai esti an-glių jūruininkai. Po trumpo laiko visi čiabuviai gyventojai su juo susidrauge-vo ir jie buvo tiek naudingas kiek mie-lai matomas draugas.

Tomo --- šiuo vardu jė vadino šėliečiai --- ir šindien gulėjo ant kranto ir pusiau svajojančiu, pusiau mašančiu žvilgsniu žūrėjo į tolumoje pasirodžiu-sias būres kurios artėjo silpnam vėjui pučiant. Čia jis prisiminė ant laivo pa-gyventas scenas: sunkus nepakeliamas darbas, amžina nesantaika su karibais, vėliau nusisekęs pabėgimas, kada jė pė-siiko ant Hapai viršūnių, kur penkis dienas jis maitinosi bananais. Vėliau jė plaukiojimai tarp gražių salų ir dabar-taikus idiliškas gyvenimas šiam žemė-gabalėly vidury okeano.

--- „Ir jėi dabar su štuo laivu ge-lėtum grįžti į namus --- jis taip galvo-je --- ar norėtum išvykti? Ar norėtum pė-likti Intabą su mažulėlais, kad ten tėvy-nėje pradėti gyvenimą tarp šaltų beirdėi- (Bus daugiau)